

Oude fruitbomen: beschermers van zeldzame paddenstoelen

Schimmelziekten en paddenstoelen worden door fruittelers fel bestreden. Niet verwonderlijk gezien de schade die bijvoorbeeld schurft (*Venturia inaequalis*) en Loodglans, ook wel Paarse korstzwam (*Chondrostereum purpureum*) genoemd, kunnen veroorzaken aan de door hen gekoesterde fruitbomen.

Chondrostereum purpureum

Door een verhaal over paddenstoelen op fruitbomen te schrijven heb ik heb dus wel een beetje het gevoel op de verkeerde tribune te zitten juichen naar mijn favoriete club.

Toch neem ik aan dat fruitboom liefhebbers ook wel andere overwegingen kunnen hebben om bijvoorbeeld een hoogstamboomgaard met oude rassen in stand te houden. Anders dan beroepskwekers zijn zij immers niet afhankelijk van de productie van het fruit voor hun inkomsten.

Ondanks het gebruik van uitgekende rassen met een lange supermarkthoudbaarheid en weerstand tegen verschillende schimmelziekten, worden in de commerciële fruitteelt nog steeds forse hoeveelheden fungiciden (schimmelwerende middelen) gebruikt. Dit is overigens een strijd die nooit gewonnen zal worden maar meer een wapenwedloop tussen veredelaars enerzijds en resistent wordende en muterende ziekteverwekkers anderzijds. Liefhebbers van oude en vooral hoogstamrassen hebben naar ik aanneem ook andere motieven. Een boomgaard met oude hoogstamfruitbomen is immers meer dan een verzameling zeldzame bomen. Het is vaak tevens een laatste verblijfplaats van tal van

Hygrocybe coccinea (foto: Menno Boomsluiter)

bijzondere dieren en planten die vroeger algemeen waren, maar teverloore zijn met de oude hoogstamboomgaarden waarin ze leefden. Zeldzame mossen en korstmossen vinden er een woonplaats en de steenuil vindt er in een holle boom nog een ouderwetse woonplaats. Als de grasmat niet te weelderig is en weinig bemest, kunnen verschillende, vaak zeldzame, paddenstoelen opduiken zoals de Sleedoornsatijnzwam waarover in Pomospost zomer 2010 geschreven is. De Sleedoornsatijnzwam is een mycorrhiza paddenstoel. Een paddenstoel dus die tot beider voordeel samenleeft met de fruitboom. Boomgaarden die niet met kunstmest bemest worden, kunnen bewoond worden door tal van paddenstoeltjes die tegenwoordig overal zeldzaam geworden zijn. Wie eens een Scharlaken wasplaat (*Hygrocybe coccinea*) van dichtbij gezien heeft zal moeten toegeven dat deze het beschermen waard is.

Paddenstoelen op de boom zelf worden niet onterecht met argusogen bekeken omdat ze het verval van de boom inluiden. Het verwijderen van de vruchtlichamen heeft in het geheel geen zin omdat tegen de tijd dat deze verschijnen, de schimmeldraden van de paddenstoel reeds over een groot oppervlak in de boom verspreid zijn. Vaak

Sarcodontia crocea (foto: Malcolm Storey CCAS liscence)

Tyromyces fissilis (foto: Yvonne Dijkman)

Phellinus tuberculatus (Foto: James Lindsey CCAS liscence)

rest alleen nog het afzagen van de tak waar de vruchtlichamen op zitten, of het verwijderen van de boom zelf. Vooral de Honingzwam die vrijwel altijd aan de voet van de boom zichtbaar wordt, is gevaarlijk omdat deze zich via het wortelgestel van boom tot boom kan verspreiden en zo grote schade kan aanrichten. Het kort na het verwijderen van de aangetaste boom opnieuw inplanten van een nieuwe boom, is bij aanwezigheid van deze paddenstoel niet aan te bevelen omdat de zwam geruime tijd kan leven van het dode hout dat in de grond achterblijft. Houd er bij snoeiwerkzaamheden rekening mee dat er vooral in de herfst veel sporen in de lucht aanwezig zijn, maar dat sommige soorten zoals de Boomgaardvuurzwam juist in de lente zijn sporen verspreidt.

De Boomgaardvuurzwam (*Phellinus tuberculatus*) is een langzaam groeiende houtzwam van allerlei fruitbomen, maar vooral van de kers. Op appels groeit deze soort vaak zeer traag en levert weinig reden tot paniek op. Zo zag ik eens een serie foto's van deze houtzwam, gemaakt over een periode van 30 jaar. In deze periode was de houtzwam slechts weinig groter geworden terwijl de boom nog steeds leefde. De Boomgaardvuurzwam is een vrij zeldzame paddenstoel in Nederland, vooral bekend van oude hoogstambomen, maar ze is niet zo

zeldzaam als de Boomgaardstekelkorstzwam. Wie zo gelukkig is deze paddenstoel te vinden moet hem koesteren als een zeldzame schat. De Boomgaardstekelkorstzwam (*Sarcodontia crocea*) komt alleen voor op appelbomen, vaak aan de rand van afgebroken en rottende takken of in gaten in de stam met rottend hout. Kortom een slecht onderhouden en oude boom. De jonge paddenstoel ruikt vrij sterk naar ananas, later naar rottend fruit. De Boomgaardstekelkorstzwam is een in geheel West-Europa buitengewoon zeldzaam geworden paddenstoel door het verdwijnen van oude hoogstamboomgaarden. In de natuur krijgt deze paddenstoel weinig kans door het vrijwel ontbreken van wilde appelbomen van voldoende maat. Ook de Appelboomkaaszwam (*Tyromyces fissilis*) komt bijna uitsluitend op appelbomen voor en is een in het noorden van het land tot nu toe slechts één maal gevonden zwakteparasiet.

Ook deze paddenstoel zult u uitsluitend tegenkomen op oude vaak reeds verzwakte bomen.

Om onderscheid te kunnen maken tussen de voor uw fruitbomen gevaarlijke paddenstoelen die snel veel schade opleveren en paddenstoelen die hoewel aanwezig slechts langzaam en beperkt schade opleveren is veel kennis nodig. Een boekje met goede foto's en tekst is

'De grote Paddenstoelengids', geschreven door Ewald Gerhardt, een uitgave van Tirion. De laatste uitgave is bewerkt door een Nederlandse mycoloog. Is uw belangstelling gewekt dan kunt u meer informatie vinden op de websites van de Nederlandse Mycologische Vereniging (www.mycologen.nl), Natuurbericht de berichten onder paddenstoelen (www.natuurbericht.nl) en op de website van de Verspreidingsatlas (www.verspreidingsatlas.nl) onder paddenstoelen verspreidingskaartjes van verschillende paddenstoelen.

Hopelijk heb ik duidelijk kunnen maken dat een schimmelaantasting en het voorkomen van een paddenstoel op uw fruitboom niet altijd te vuur en te zwaard bestreden hoeft te worden. Het is belangrijk te weten waar u mee te doen heeft. Een oude holle hoogstamappelboom vaak bedekt met een verscheidenheid aan mossen is een toevluchtsoord voor bedreigde en vrijwel verdwenen soorten. Ook deze bomen hebben daarom ondanks het verlies aan productiviteit nog altijd een waarde voor de biodiversiteit. 🍄

*Tekst: Menno W. Boomsluiter
Bestuurslid van de Nederlandse Mycologische Vereniging. E-mail: mennowb@xs4all.nl*